

Targosz, Karolina

Posiedzenie naukowe Zespołu Odrodzenia

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 866-867

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

lizie biograficznej botaników wywodziło się z rodzin bardzo biednych, co w niczym nie zakłóciło zgodnego z tezami referatu przebiegu ich twórczości naukowej. Prof. Szafer jeszcze raz powrócił do przedstawionych uprzednio stadiów rozwoju twórczego uczonego, szczególnie silnie akcentując fakt, że emerytura zaskakuje go często, kiedy jest w pełni zdolny do kontynuowania poważnej i owocnej działalności. Trzeba szukać sposobu wyrażania biodiagramem rozwoju osobowości naukowej poszczególnego badacza — powiedział na zakończenie prof. Szafer — choć nie jest to zagadnienie łatwe i na obecnym etapie badań referent nie widzi właściwego rozwiązania. Oczywiście dopiero wtedy, gdy znajdzie się ten sposób, możliwa będzie sumienna i precyzyjna ocena uczonego i na jej podstawie rozumne wnioskowanie.

Prof. Rybicki zamykając posiedzenie, podziękował raz jeszcze prof. Szaferowi za niezwykle interesujący referat, a obecnym za liczny udział i ożywioną dyskusję.

Stanisław Brzozowski

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU ODRODZENIA

Na zebraniu Zespołu Odrodzenia, które odbyło się w Krakowie dnia 9 maja 1967 r. pod przewodnictwem prof. Henryka Barycza, doc. Leszek Hajdukiewicz przedstawił referat *U początków historiografii uniwersyteckiej (Z dziejów kształtowania się świadomości historycznej w Uniwersytecie Krakowskim)*.

Na wstępie autor scharakteryzował zawartość treściową pojęć historiografii i świadomości historycznej oraz omówił metodyczne i źródłowe podstawy swego opracowania. Wyznaczając miejsce dla historii szkolnictwa i instytucji naukowych w nowoczesnej historii nauki i kultury, doc. Hajdukiewicz stwierdził, że w zakresie badań nad początkami historiografii uniwersyteckiej w Krakowie uczeni wieków XVIII i XIX (J. Muczkowski, M. Wiszniewski) stworzyli zbyt pesymistyczny obraz, a badacze współcześni problematyki tej dotyczyli tylko marginalnie (największy wkład w dziełach prof. Barycza). Autor przedstawił następnie ogólnoeuropejskie perspektywy tematyki — kształtowanie się historiografii uniwersyteckiej we Włoszech (w połączeniu z silnie rozwiniętą historią miast), Francji (pierwszy zarys historii uniwersytetu w Paryżu Mureta), Niemczech i Niderlandach, przechodząc z kolei do historiografii polskich szkół wyższych: Akademii Zamojskiej, Akademii Wileńskiej i najważniejszego Uniwersytetu Krakowskiego.

W wiekach XIV i XV osiłą historiografii i świadomości historycznej na uniwersytecie był wyłaniający się z tradycji ustnej kult dawności, fundatorów i dobrodziejów, zanalizowany przez autora na podstawie zachowanych zapisek kronikarskich, mów i kazań. W epoce odrodzenia historiografia uniwersytecka przybrała znamienne dla tej epoki charakter retoryczno-deklamacyjny (mowy pochwalne, panegiryki). Właściwy rozkwit świadomości historycznej, a wraz z nią historiografii, nastąpił jednak, zdaniem autora, dopiero u schyłku XVI w. i w I poł. XVII w. Doc. Hajdukiewicz ukazał ideowe przesłanki tego zjawiska — zejście Akademii na margines życia społecznego, upadek znaczenia, zagrożenie zewnętrzne — i w związku z tym przedstawił wzrost samowiedzy historycznej jako znamienne przejaw obrony i samookreślenia Akademii w zwrotnym momencie jej dziejów.

Na wielu przykładach autor zilustrował koleje i mechanizm kształtowania się teorii historiozoficznych, mitów i stereotypów wyobraźeniowych w społeczności akademickiej oraz dał przegląd najważniejszych form i przejawów zainteresowań przeszłością uniwersytetu w jego łonie (gatunki pisarskie, historiografia w służbie polemiki antyjezuickiej, historyczne przesłanki beatyfikacji Jana Kantego, elementy historyczne w propagandzie publicystycznej).

Po referacie wywiązała się żywa dyskusja. Prof. W. Voisé rzucił myśl osobnego opracowania ogólnych problemów świadomości i mentalności środowiska akademickiego (profesorów i studentów) w Krakowie na podstawie zebranych już materiałów. Doc. F. Bielak podkreślił nowatorski sposób podejścia do tematyki, domagając się silniejszego jeszcze wydobywania roli historycznych stereotypów dla całości społeczeństwa. Podniósł przy tym znaczenie Szymona Starowolskiego, autora *Hecatontas*, wykazującego krakowsko-akademicki rodowód większości polskich uczonych i pisarzy oraz *Laudatio Academiae*, powstałej już po zakończeniu sporu z jezuitami. Mgr A. Kempfi zapytał autora o stosunek historiografii uniwersyteckiej do zjawiska odpływu młodzieży na uniwersytety zagraniczne.

Prof. P. Rybicki związał opóźnienie w kształtowaniu się świadomości historycznej w Uniwersytecie Krakowskim z mniej rozwiniętym niż w innych krajach życiem korporacyjnym. Dalszych powodów tego zahamowania dopatrywała się dr W. Szelińska w późniejszym powstaniu uniwersytetu, w prądach reformacyjnych absorbujących uczonych uniwersyteckich i innych czynnikach. Wobec poruszonej przez dr Szelińską roli J. Dąbrowski w XIV w., mgr M. Zwiercan przestrzegł przed przecenianiem znaczenia tej postaci, charakteryzując filozoficzno-etyczne tendencje w podejściu Dąbrowski do historii.

Na zakończenie prof. Barycz, podnosząc wysokie zalety referatu oraz bogactwo jego treści, wyraził pogląd, że u początków historiografii uniwersyteckiej stały zapiski annuariuszy, poddał myśl ogłoszenia drukiem *Liber benefactorum* zachowanego w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz zasugerował bliższe zajęcie się retorycznym nurtem historiografii humanistycznej. W odpowiedzi na głosy dyskusyjantów doc. Hajdukiewicz dorzucił jeszcze wiele nowych faktów i spostrzeżeń na omawiany temat.

Karolina Targosz

POSTĘPIENIE NAUKOWE ZESPOŁU OŚWIECENIA

Dnia 18 kwietnia 1967 r. odbyło się w Krakowie pod przewodnictwem prof. Kazimierza Opałka posiedzenie Zespołu Oświecenia z referatem dr Anny Chełkowskiej *Feliks Radwański (1756—1826)*. Referentka przedstawiła szeroką działalność Radwańskiego zarówno na polu dydaktycznym, jak w dziedzinie budownictwa, rolnictwa oraz górnictwa¹. Praca dr Chełkowskiej wzbudziła żywą dyskusję, która skoncentrowała się przede wszystkim na mało znanych zainteresowaniach i pracach Radwańskiego, związanych z rolnictwem i górnictwem.

Na wstępie dr D. Rederowa uzupełniła krótko obraz działalności Radwańskiego w Towarzystwie Naukowym Krakowskim, wyjaśniając strukturę organizacyjną Towarzystwa w tym czasie.

Aktywnością Radwańskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim interesowała się doc. M. Chamcówna przypominając, że popularne wykłady dla rzemieślników zostały tu wprowadzone już w latach sześćdziesiątych XVIII w.; miały one jednak wówczas niewielkie powodzenie w związku z dość powszechnym analfabetyzmem wśród rzemieślników. Doc. Chamcówna doradziła przy tym referentce wyświetlenie sprawy udziału Radwańskiego w projekcie utworzenia katedry inżynierii wojskowej wyjaśniając, iż w zakresie wyższego szkolnictwa technicznego wzorowa-

¹ Por. opracowany i poprzedzony obszernym wstępem przez A. Żeleńską-Chełkowską *Projekt Założenia Instytutów Gospodarstwa wyższego razem z Weterynarią i Instytutu Górnictwa przy Szkole Głównej Akademii Krakowskiej Feliksa Radwańskiego w „Kwartalniku” nr 4/1962, s. 499; por. też recenzję K. Mrozowskiej o książce tej autorki *Próby wprowadzenia nauk technicznych w Uniwersytecie Jagiellońskim* w „Kwartalniku” nr 2/1967, s. 405.*